

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Lenka Půtová

Název práce: Rozdíly ve stravě nedospělých jedinců v závislosti na socioekonomickém statusu: využití evidence obrusu zubů

Oponoval (*u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě*):

Anna Pankowská

1. CÍL PRÁCE (*uveďte, do jaké míry byl naplněn*):

Cíl práce bylo posoudit odlišnost stravy u nedospělých jedinců ve vztahu k socioekonomickému (SES) statusu a urbánní a rurální populaci (s. 18). Ve formulaci cíle by mohlo být uvedeno, že posouzení odlišnosti stravy bude provedeno na základě hodnocení opotřebení dočasných zubů.

Celkové znění věty rozlišuje dvojitě hodnocení a) rozdíl mezi SES a b) rozdíl mezi urbánní a rurální populací. Očekávala jsem tedy výzkum rozdílů uvnitř obou skupin a mezi skupinami. Z výsledků pak vyplynulo, že urbánní a rurální populace se rovná nižší a vyšší sociální status.

Pokud je tedy cíl práce srovnat dvě populace na základě života v urbánním a rurálním prostředí, je splněn.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Diplomová práce je inovativní svým metodologickým přístupem. Autorka využívá metody hodnocení opotřebení dočasných zubů v návaznosti na autorky Dawson and Brown (2013), které vytvořily (modifikovaly) schéma pro škálování míry zubního opotřebení u m1 a m2 na dolní čelisti. Inovativní přístup Lenky vidím ve statistickém hodnocení, díky kterému bylo možné odfiltrovat vliv věku. Autorka našla rozdíl mezi dvěma skupinami nedospělých jedinců v závislosti na předpokládaném odlišném způsobu života. Vysvětlení nalezeného rozdílu velmi dobře popisuje v Diskuzi.

Teoretické vymezení práce odpovídá řešenému problému a proporcionalita je v pořádku. V úvodu ale necituje tvrzení o využití Mg při rekonstrukci stravy. Nejsem si jistá využitím tohoto prvku, respektive jeho vypovídající hodnotou.

V kapitole Materiál Lenka píše, že pro analýzu bylo vyžadováno mít alespoň jednu první nebo druhou dolní dočasnou stoličku. V příloze chybějí původní data, kde by bylo možné zjistit kolik jedinců mělo v hodnocení k dispozici pouze jeden zub a kolik jedinců více zubů a jak se stádia lišila v rámci jednoho jedince.

Metoda podle Dawson and Brown (2013) se, podle mého názoru, v některých stádiích překrývá (např. stádium 1 a 2, 3 a 4: např. ve 3. lze očekávat odhalení dentinu na jednom hrbolku, ale ve čtvrtém také u jednoho nebo u dvou). Pro budoucí publikaci bych proto doporučila počítat nejen intra ale i inter chybu.

Ve výsledcích bych vynechala část zabývající se vysvětlením vyššího počtu jedinců v dané věkové kategorii (s. 34 a 35) a zařadila jí do Diskuze. Autorka dále píše o systematické chybě, kterou ale v Diskuzi nevysvětluje. Podle výsledků není signifikantní rozdíl mezi lokalitami u Lm1 ($p=0,052$) a po odstranění odlehlých hodnot se p hodnota ještě zvýšila. *U ostatních hodnot se nezměnila p hodnota po odstranění odlehlých hodnot? O jaké odlehlé hodnoty se jedná?*

V Diskuzi, která je velmi dobře členěná a autorka v ní předkládá jednotlivá vysvětlení, je část věnující se rozdílu prořezávání zubů mezi pohlavím. Lenka cituje Demirjian and Levesque (1980) a uvádí extrémní hodnotu o erupci stálého špičáku. V případě dočasných stoliček takové rozdíly nejsou. Existují dlouhodobé studie anglické, islandské a nigerijské populace, které se zabývají obdobím prořezání dočasných zubů z dásně mezi pohlavím. Např. dolní m1 se prořezává okolo 1,3 roku u žen a 1,4 roku u mužů, m2 kolem 2,0 roku u žen a 2,1 roku u mužů. Myslím se, že tento faktor je důležité vzít v potaz, ale v případě dočasných zubů takovou roli hrát nebude. Zajímavým konstatováním je ale bezpochyby rozdílný čas odstavení od kojení. Zmínila bych nepřesnost v závěru, že rekonstrukce kojení a odstavení lze provést na základě stroncia a vápníku. Přesnější je barya a vápníku ($^{138}\text{Ba}/^{43}\text{Ca}$) z kostního minerálu (nové výzkumy potvrzují, že stroncium je citlivější vůči diagenézi) a dále pomocí stabilních izotopů $\delta^{15}\text{N}$ z kolagenu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Jazykový projev je nadprůměrný. Nezaznamenala jsem žádné chyby či překlepy. V citacích možná chybí: Goodman AH and Armelagos GJ. 1989. Infant and childhood morbidity and mortality risks in archaeological populations. *The Archaeology of Public Health* 21:225-243, která patří do úvodu za konstatování, že strava a zdraví nedospělých jedinců ovlivňuje zdraví celé populace. Grafická úprava není příliš kvalitní ve smyslu malého rozlišení, grafy jsou rozmazané a mohly být větší. Fotografie v přílohách také nejsou příliš vypovídající. Jejich funkce má zřejmě být ukázka stádia opotřebení, ale viditelné příliš nejsou. Autorka mohla využít nějakých grafických značek, překreslení atd.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Diplomová práce Lenky Půtové novátorská a originální. Domnívám se, že je vhodná k publikaci. Sběr dat bych doporučovala ověřit ještě jedním badatelem.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Zaznamenala jste u jedinců s více hodnocenými zuby výrazné rozdíly např. mezi stranami? Jak byli charakterizováni jedinci, kteří měli „odlehlé hodnoty“?

Viz text: U zubů Rm1, Rm2, Lm2 se nezměnila p hodnota po odstranění odlehlých hodnot?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Doporučuji k obhajobě. Navrhuji mezi výborně a velmi dobře.

Datum: 25.5.2015

Podpis:

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie

